

van, jer se od imena ove planine pridjev izvodi tako, da se na osnovu doda nastavak -ski: kozar-ski > kozarski. Ženski i srednji rod glase: kozarska, kozarsko.

Pridjev *kozarački* izveden je od imena *Kozarac* (a to je jedno selo ispod Kozare, s njene jugozapadne strane). Taj pridjev je načinjen ovako: *Kozarac-Ěski* > *kozarački* > *kozaračski* > *kozarački*. Ženski i srednji rod glase: *kozaračka*, *kozaračko*.

Znači: *kozarski* (-a, -o) pridjev je izveden od *Kozara* (planina), a *kozarački* (-a, -o) od *Kozarac* (selo).

U našem se slučaju ne radi o kolu, koje se igra u selu Kozarcu, već o kolu, koje je davno stvorio i do danas očuvao narod Kozare. Prema tome nije pravilan naziv *kozaračko kolo*. Treba govoriti i pisati: *kozarsko kolo*. Kad ga već u drugim krajevima igraju naopako (udesno mjesto ulijevo, što se vidi i iz spomenute fotografije), neka mu bar imena ne izvrću.

Na kraju, da napomenem, ovo nije jedini slučaj zamjene pridjeva *kozarski* i *kozarački*. U štampi sam na nekoliko mjesta vidio, da proslavljene kozarske brigade nazivaju *kozaračkim*. Sve to nas, koji smo rođeni na kozarskim padinama, vrijeđa, a trebalo bi da vrijeđa i sve one, koji osjećaju duh našeg jezika.

Milan Šipka

PREPORUČA SE ILI PREPORUČUJE SE?

U oglasima i reklamama, koje daju naše radio-stanice i objavljuju dnevni listovi, često možemo čuti i pročitati, kako se potrošačima *preporuča* neki nov koristan proizvod. Mnogi na ovome mjestu govore i pišu *preporučuje se*. Pitanje je, koji je od ta dva oblika *preporuča*.

U ovom značenju upotrebljavaju se kod nas dva glagola: *preporučiti* i *preporučivati*.

Glagol *preporučiti* je svršen (perfektivan) i — prema »Gramatici« Brabec-Hraste-Živkovićevoj — ide u IV. vrstu. Njegov prezent

glasi: *preporučim, preporučiš, preporuči, preporučimo, preporučite, preporučē.*

Glagol *preporučivati* načinjen je od glagola *preporučiti*. On je nesvršen (imperfektivan) i pripada među glagole VI. vrste. Prezent mu se tvori pomoću nastavaka: -jem, -ješ, -je i t. d., pa glasi: *preporučujem, preporučuješ, preporučuje, preporučujemo, preporučujete, preporučuju.* (Tu je izvršena glasovna promjena, pa se osnova ne svršava na -iva, kao u infinitivu, nego na -u: *preporučujem.*)

Kao što vidimo, ni u jednom ni u drugom prezentu nema oblika *preporuča*. Treće lice jednine od glagola *preporučiti* glasi: *preporučī*, a od glagola *preporučivati*: *preporučjē*. Prema tome oblik »*preporuča*« nije pravilan. On je načinjen od glagola *preporučati*, a takav glagol ne poznaje gramatika našeg jezika.

U našem slučaju ne može se upotrebljavati ni glagol *preporučiti*. To je, rekli smo, svršen glagol, a poznato je, da se svršenim glagolima — osim rijetkih izuzetaka — ne kazuje prava sadašnjost. Ne možemo dakle reći: »Preporučī se tkanina tvornice tekstila...«

Ostaje nam jedino glagol *preporučivati*. On je nesvršen i u prezentu kazuje pravu sadašnjost. Kako se radi o bezličnom obliku, uzet ćemo 3. lice singulara s povratnom zamjenicom: *preporučuje se*.

Znači, pravilan je oblik: *preporučuje se*, a ne *preporuča se* ili kako drukčije.

Nepravilni oblik *preporuča se* (i: *preporučamo, preporučate*) vrlo je raširen. Možemo ga naći u štampi, na omotima različitih proizvoda (na primjer »Kraševih« mentol-pastila) i t. d. Ali najčešće ga čujem na radiju. To se ne bi smjelo dešavati. Emisiju »Oglasi i reklame« prati velik broj slušalaca, bilo radi obavještenja, bilo radi muzike, koja se tom prilikom izvodi. Zato se i ovdje treba brinuti o čistoći jezika. Radio ne smije zbog komercijalnih razloga zapostavljati svoju kulturnu funkciju.

Milan Šipka

O S V R T I

RAD NA PRAVOPISU I RJEČNIKU
HRVATSKOSRPSKOGA KNJIŽEVNOG
JEZIKA

Već dosta dugo nema nikakvih vijesti o radu Pravopisne komisije i o radu redakcije rječnika hrvatskokrpskoga književnog jezika. Posljednji put pisao sam o radu Pravopisne komisije u 4. broju prošlogodišnjeg »Jezika« i najavio pritom dvanaesti sastanak Pravopisne komisije za kraj mjeseca lipnja godine 1958. Sada bih prema tome morao napisati izvještaj o tom sastanku, kao što je »Jezik« uopće donio iz ještaje o svima dosadašnjim sastancima Pravopisne komisije. Ali kako se taj sastanak nije održao, potrebno je da kažem, što je sve u to vrijeme učinjeno na izradbi novoga pravopisa.

Kao što sam napomenuo u spomenutom travanjskom članku, Pravopisna pravila su odštampana kao rukopis i razaslana stručnim i naučnim društvima i ustanovama na dvomjesečnu diskusiju, a usperedo se u Matici Hrvatskoj odvijao opsežan rad na golemom akcentiranom pravopisnom rječniku, koji će zajedno s pravilima ući u novi pravopisni priručnik. Diskusija o Pravopisnim pravilima održana je i u Akademijama i na sveučilištima, i u društvima književnika, sveučilišnih nastavnika, novinara i prevodilaca, a i neki pojedinci izložili su u opširnim dopisima svoje mišljenje i prijedloge. Materijala je bilo tako mnogo, da se sastanak nije mogao održati u lipnju, nego je odgođen na polovinu mjeseca listopada. Sve primjedbe i prijedlozi prepisani su u toliko primjerala, koliko ima članova Pravopisne komisije, da ih može svaki član prije listopadskog sastanka u Beogradu dobro proučiti. Na tom sastanku donijet će se konačne odluke o tim primjedbama i prijedlozima, raspraviti će se, treba li što god mijenjati u Pravopisnim pravilima na osnovu mišljenja iznijetih u diskusiji i odobrit će se konačni tekst Pravopisnih pravila za štampu.

Usporedni rad na pravopisnom rječniku odvijao se odista punom parom, tako da su

članovi Pravopisne komisije već prije listopadskog sastanka dobili na uvid redigiran, prepisan i akcentiran tekst pretežne većine pravopisnog rječnika. Ostalih dvadesetak postotaka građe dobit će potkraj mjeseca listopada. Prema tome vrlo je vjerojatno, da će se na listopadskom sastanku Pravopisne komisije raspraviti i građa pravopisnog rječnika i odrediti njezine konture za pravopisni priručnik. Građe ima više, nego što će se moći objelodaniti, tako da će Pravopisna komisija donijeti konačnu odluku, koliko bogat i širok treba da bude štampani pravopisni rječnik. Građe ima za 1500 strana, a pravopisni priručnik ne će smjeti obuhvaćati više od 800 do 1000 strana. Završni je posao više tehničkog karaktera, pa se zaista možemo nadati, da će i tekst pravopisnog rječnika uskoro biti pripremljen za štampu. O zaključcima 12. sastanka Pravopisne komisije čitaoci »Jezika« bit će obaviješteni u idućem broju.

I rad redakcije rječnika hrvatskosrpskoga književnog jezika znatno je uznapredovao.¹ I zagrebačka redakcija u Matici Hrvatskoj i novosadsko-beogradska u Matici Srpskoj završile su posao ispisivanja rječničke građe iz djela hrvatskih, srpskih i crnogorskih književnika od polovine 19. stoljeća do danas. Oko milijun listića čeka sad svoje obrađivače. Redakcije su izradile i t. zv. ogledni svezak od 15 riječi i potanke upute za brađivanje rječničke građe. Odaabrano je i šest do osam obrađivača na svakoj strani, koji će u najužoj suradnji s redaktorima obraditi sav hrvatsko-srpski rječnički materijal. Posao je zapravo već započeo, »prvi su snopovi već pali«. I zagrebački i beogradski obrađivači rade na temelju cjelokupne građe — i hrvatske i srpske — o pojedinoj riječi, a njihova se obradba uzajamno pregledava i odobrava. Dakako, obrađivači ne rade dvostruk posao, jer bi se tako izgubilo mnogo vremena, nego jedna redakcija obrađuje otprilike polovinu

¹ O tome, kako je zamišljen taj rječnik i odakle će se uzimati građa za nj, vidi u mojem članku »Rječnik suvremenoga književnog jezika« u V. godištu »Jezika«, u br. 1., na str. 4.—9.